

Nr 242.

Ankom till riksdagens kansli den 13 juni 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41.

(1:a avd.)

I proposition nr 295 har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 24 maj 1940, föreslagit riksdagen att

dels godkänna ett vid berörda statsrådsprotokoll fogat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, sedan slutlig reglering av de å nu gällande förskottsstat bestridda utgifterna verkställts, omedelbart fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efter rättelse såsom förskottsstat, samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande,

dels ock medgiva, att de i beredskapsstaten angivna anslagsbeloppen må överskridas, under förutsättning att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda.

I anledning av propositionen nr 235 har 1939 års lagtima riksdag godkänt ett vid propositionen fogat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1939/40. Genom beslut den 26 augusti 1939 har Kungl. Maj:t fastställt nämnda beredskapsstat att lända till efter rättelse såsom förskottsstat.

I anledning av propositionerna nr 2 och 15 har 1939 års urtima riksdag förklarat, att den sålunda fastställda förskottsstaten skall äga fortsatt giltighet i viss ändrad utformning. 1940 års lagtima riksdag har sedermera, i anledning av propositionerna nr 3 och 38, förklarat, att förskottsstaten skall äga fortsatt giltighet under budgetåret, dock med viss ändring av anslagen och dispositionsrätten till dessa.

I proposition nr 201 har Kungl. Maj:t hemställt om ändrad dispositionsrätt till vissa anslag å förskottsstaten.

Samtidigt med att anslagsbeloppen å förskottsstaten stegrats, har jämväl dispositionsrätten till anslagen utvidgats.

Departementschefen, som lämnat en redogörelse för riksdagens beslut rörande nämnda utvidgningar av dispositionsrätten till anslagen, har här efter anfört följande.

Under rådande förhållanden är det oundgängligen nödvändigt, att medel för försvarsändamål m. m. i betydande omfattning ställas till Kungl. Maj:ts förfogande i den form som tillskapats genom införandet av en särskild beredskapsstat för försvarsväsendet. Läget medger icke en beräkning av de belopp som kunna erfordras. För de under fjärde huvudtiteln uppförda förskottsanslagens del torde få uppföras belopp, som angiva vad man vid fortsatt stormaktskrig måste räkna med såsom ofrånkomliga utgifter utöver de å riksstaten anvisade anslagen.

Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet föreslår jag, att å beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 beräknas

för lantförsvaret	500	miljoner	kronor
för sjöförsvaret	150	»	»
för flygvapnet	50	»	»
för försvarsväsendet i allmänhet:			
engångsutgifter	400	miljoner	kronor
löpande utgifter	50	»	»

Det under sjunde huvudtiteln uppförda anslagsbeloppet för vissa engångsutgifter (VII b) bör höjas från 5 till 10 miljoner kronor. Övriga förskottsanslag torde kunna uppföras med oförändrade belopp.

I beredskapsstatens uppställning torde böra vidtagas den formella jämkningen att förskottsanslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder upptages under elfte huvudtiteln. Av praktiska skäl bör ändring i övrigt ej ske i anslagens nomenklatur, ehuru full anslutning till riksstatsförslaget då ej ernås.

Behov av att anlita förskottsanslag för bestridande av vissa utgifter kan i rådande läge föreligga omedelbart efter det att riksdagen genomfört slutlig reglering av förskottsstaten för försvarsväsendet för löpande budgetår. Sedan detta skett böra medlen utgå av de nya förskottsanslag som äro avsedda att regleras mot riksstaten för budgetåret 1940/41. Riksdagens bemyndigande till att vid nämnda tidpunkt fastställa den nya beredskapsstaten för försvarsväsendet att lända till efterrättelse såsom förskottsstat bör inhämtas. Vanliga begränsningar i dispositionsrätten till anslagen böra gälla. Om en ändring härvidlag senare skulle visa sig erforderlig, torde det få ankomma på en följande urtima eller lagtima riksdag att i samband med beslut om fortsatt giltighet av förskottsstaten taga ställning i frågan.

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det vara under rådande förhållanden oundgängligen nödvändigt, att medel för försvarsändamål m. m. i betydande omfattning ställas till Kungl. Maj:ts förfogande i den form, som tillskapats genom införandet av en särskild beredskapsstat för försvarsväsendet. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka, att en dylik beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. skall upprättas jämväl för nästa budgetår och har intet att erinra mot de av departementschefen för ändamålet beräknade beloppen, tillhoppa 1,205 miljoner kronor.

Utskottet förutsätter att i likhet med vad som gällde för den för innevarande budgetår fastställda förskottsstaten jämväl nu bör föreskrivas, att redovisning skall ske till riksdagens statsutskott (eller i dess ställe inrättat utskott) beträffande såväl fattade dispositionsbeslut som den fortskridande faktiska anslagsbelastningen och att dessa redovisningar böra lämnas successivt och så snabbt som förhållandena medgiva.

I den föreliggande propositionen har framhållits att behov av att anlita förskottsanslag för bestridande av vissa utgifter kan i rådande läge föreligga omedelbart efter det att innevarande års lagtima riksdag genomfört slutlig reglering av förskottsstaten för försvarsväsendet för löpande budgetår. Departementschefen har därvid förutsatt, att erforderliga medel skola utgå av de nya förskottsanslag, som äro avsedda att regleras mot riksstaten för budgetåret 1940/41, varför riksdagens bemyndigande ansetts böra inhämtas att redan under innevarande budgetår fastställa den för budgetåret 1940/41 avsedda beredskapsstaten eller viss del därav att lända till efterrättelse såsom förskottsstat.

Utskottet vill för sin del tillstyrka, att bemyndigande lämnas till att beredskapsstaten omedelbart fastställas såsom förskottsstat att lända till efterrättelse först från och med ingången av det nya budgetår, för vilket den är avsedd.

Riksdagen är visserligen i tillfälle att endast kort tid före budgetårsskiftet pröva behovet av en ny beredskapsstat. Utskottet vill dock — i betraktande av det allvarliga tidsläget och de oerhört stora belopp på 1,205 miljoner kronor, som denna beredskapsstat innefattar — förutsätta, att möjlighet beredes riksdagen att inom 30 dagar från och med den tidpunkt, då beredskapsstaten skall lända till efterrättelse, själv utöva kontrollen över till förfogande ställda medel såsom hittills skett. Utskottet har därvid även tagit hänsyn till att beslut ännu icke kunnat fattas i åtskilliga frågor om finansieringen av de stora utgifterna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna det vid statsrådsprotokollet över finansärenden för den 24 maj 1940 fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad här ovan anförts fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efterrättelse såsom förskottsstat, samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande.

Stockholm den 13 juni 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Bergström*, *Andrén*, *Ström* i Lidköping, *Heiding*, *Lindström*, *Sandorf* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Svensson*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Bergström* och *Hansson* i Rubbestad.